

II. ABDÜLHAMİT DEVRİNDE OSMANLI-JAPONYA İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA ERTUĞRUL FİRKATEYİNİN BATIŞI VE H.1308/M. 1891 YILINDA ALMANYA VE JAPONYA'DAN GELEN RESMİ GÖREVLİLERE YAPILAN HARCAMALAR

THE SINKING OF THE ERTUĞRUL FRIGATE WITHIN THE CONTEXT OF OTTOMAN-JAPANESE RELATIONS DURING THE REIGN OF ABDULHAMID II AND EXPENDITURES MADE FOR OFFICIAL REPRESENTATIVES FROM GERMANY AND JAPAN IN THE YEAR OF H.1308/M. 1891

Meral ŞAHİN

Yozgat Bozok Üniversitesi/ Ortak Dersler Bölümü

meral.sahin@yobu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8937-1128

ÖZ

Geliş Tarihi:
25.07.2024

Kabul Tarihi:
19.10.2024

Yayın Tarihi:
20.12.2024

Anahtar Kelimeler
Osmanlı Devleti
Japonya
Ertuğrul Firkateyni
II. Abdülhamid
Masraf Defteri

Keywords
Ottoman Empire
Japan
Ertuğrul Frigate
Abdulhamid II
Expense Ledger

Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid (1876-1909) yüzyılın getirdiği koşullar altında Rusya ve İngiltere karşısında bir müttefik devlet arayışı içerisinde olmuştur. Türk-Japon dostluk ilişkilerinin gelişmesine vesile olan adım böylece atılmış, Japon İmparatorunun gönderdiği heyete karşılık vermek ve ikili ilişkileri geliştirmek amacıyla deniz kuvvetlerinden oluşan bir heyetle bu ziyarete karşılık verilmiştir. II. Abdülhamid, saltanatı boyunca eğitim ve öğretim faaliyetlerine son derece önem vermiş, pek çok eğitim kurumu onun destek ve teşvikiyle öğretime başlamıştır. Kazada pek çok gemi personeli hayatını kaybetmiştir. Batan gemiden sağ kalanları İstanbul'a getirmek üzere Japonya'dan gelen iki gemideki resmi görevlilere İstanbul'da buldukları süre içerisinde yakın ilgi ve alaka gösterilmiştir. Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde yer alan H.1308/M.1891 tarihli ve 14537 numaralı Hazine-i Hassa'da kayıtlı bulunan bir defter kullanılmıştır. Defterin içeriğinde Ertuğrul Firkateyni'nin batması sonrası kazadan kurtulmuş bulunan gemi personelini İstanbul'a getiren iki vapur ile gelen Japon üst rütbeli komutanlar ve diğer subaylardan oluşan personele yapılan harcamalar kaydedilmiştir.

ABSTRACT

The Ottoman Sultan Abdulhamid II (1876-1909) sought an ally against Russia and England, under the conditions brought by the century. This led to the development of friendly relations between Turkey and Japan, and a naval delegation was sent in response to the delegation sent by the Japanese Emperor and to further develop bilateral relations. Throughout his reign, Abdulhamid II placed great importance on education and teaching activities, with many educational institutions starting operations with his support and encouragement. Many crew members lost their lives in the disaster. Two ships carrying official representatives from Japan came to Istanbul to bring the survivors of the sunken ship, and these officials were given close attention and care during their stay in Istanbul. This study uses a ledger registered in the Hazine-i Hassa (Privy Purse) dated H.1308/M.1891 and numbered 14537, located in the Ottoman Archives of the Presidency of the Republic of Turkey, Directorate of State Archives. It records the expenditures made for the personnel, including high-ranking Japanese commanders and other officers, who came with two ships bringing the survivors of the Ertuğrul Frigate to Istanbul.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1522516>

Atıf/Cite as: Şahin, M. (2024). II. Abdülhamid devrinde Osmanlı-Japonya ilişkileri bağlamında Ertuğrul firkateyni'nin batışı ve h.1308/m.1891 yılında Almanya ve Japonya'dan gelen resmi görevlilere yapılan harcamalar. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Türkiye-Japonya Diplomatik İlişkilerinin 100.Yılı Özel Sayısı*, 123-149.

Giriş

Osmanlı Devleti ile Japonya arasındaki siyasi, askeri, ekonomik, stratejik v.b. ilişkiler hakkında bu güne kadar pek çok araştırma eseri ve çalışma yapılmıştır. Araştırmanın kuramsal çerçevesi olarak bugüne kadar işlenmemiş spesifik bir konu ele alınmıştır. Araştırma konusunun ana teması Japonya'ya gönderilen Ertuğrul Firkateyni'nin Japonya sularında bir kaza neticesi batması sonrası kurtulan askeri personeli İstanbul'a getiren Japon askeri personele yapılan harcamalar ile konu sınırlı tutulmuştur. Başlangıçta konu ile ilgili olarak okuyucu kısaca bilgilendirilmek istenmiştir. Her iki devletin siyasi ve kültürel ilişkilerine kısaca yer verilmiştir. Bu yapılırken alanda en güncel kaynakların taranmasına özen gösterilmiştir. Ancak her bilimsel çalışmada olduğu gibi eksiklerin olması kaçınılmazdır. Çalışmada sosyal bilimlerde çokça kullanılan tümevarım metodu kullanılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde yer alan H.1308/M.1891 tarihli ve 14537 numaralı Masârifat Defteri okunarak belgeler ayrıldıkları çeşitli kalemlerine/bölümlerine göre tasnif edilmiştir. Defterin okunması sonrası elde edilen veriler bir bütünlük oluşturacak şekilde analiz edilmiştir. Burada yapılan harcamaların miktarı iki ülke ilişkilerine Osmanlı Devleti'nin verdiği değer açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Nihai olarak bu çalışmanın temel problemi; kazadan kurtulan Osmanlı Deniz Kuvvetlerine ait askeri personeli İstanbul'a getiren Hiei ve Kongo isimli iki geminin mürettebatının İstanbul'da ağırlanması sırasında yapılan harcamaları ele almaktır. Devletin ne kadar ve hangi kalemler üzerinden ne oranda harcama yaptığı gösterilmek istenmektedir.

Harcamaların dağılımlarından yola çıkarak İstanbul'da malzeme satın alınan esnaf ve nitelikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ağırlama alanları olarak seçilen mekânların nitelikleri konuklara verilen değer açısından irdelenmeye çalışılmıştır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda bu defterin kullanılmamış olması sebebiyle bu çalışmanın literatürdeki ilgili boşluğa katkı sunması hedeflenmektedir. Ana kaynak olarak kullanılan Osmanlı Arşivi'nin yanı sıra ilgili dönemde kaleme alınan eserler ile ikinci elden tetkik eserlerden oluşan literatür çalışması ile mümkün olduğunca daha rasyonel sonuçlara ulaşılmak hedeflenmiştir. Çalışma, Osmanlı Devleti ile Japonya arasındaki ilişkilere dair mevcut bir boşluğa katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

XIX. yüzyılın getirdiği koşullar, Osmanlı Devleti ve Japonya'yı yakınlaştırmıştır. 1838 tarihinde İngiltere ile imzaladığı Baltalimanı Antlaşması'nın getirdiği zorluklar, Osmanlı Devleti'ni İngiltere ve Rusya karşısında bir müttefik devlet arayışı içerisine itmiştir. Batılı Devletler'in Japonya'ya da benzer şekilde eşit haklar tanımayan antlaşmalar imzalatmaları iki ülkenin birbirleri ile yakınlaşmasına vesile olmuştur. (Nagata, 2001: 574). Bir anlamda her iki devletin kader birliği ettiği savı kuvvet kazanmaktadır. Japonya'nın dış dünyadan kopması ve kapılarını tekrar dış dünyaya açarak kendine dayatılan eşit olmayan antlaşmalarla mücadele etmesi kolay olmamıştır. (Dündar, 2011: 14-16). Bu sancılı geçen süreç Japonya'nın kendi dinamiklerinin harekete geçmesiyle neticelenmiştir.

Bir Uzak Doğu ülkesi olan ve Asya'nın en doğusunda yer alan Japonya tarihi süreçte Osmanlı Devleti açısından kendisine oldukça uzak bir konumdadır. Bugüne kadar Japonya ile ilgili olarak pek çok araştırma eseri hazırlanarak yayınlanmıştır: Aslan, (2023), Sicim, (2013), Küçükyalçın, (2013); Güvenç, (1983); Şahin, F. Ş. U. 2001, Kaplan, (2019). Japonya Tarih-i Siyâsisi eserinin yazarı olan Dr. Ichikawa; Avrupalıların Japonya ile imzaladıkları antlaşmaların Japonya'yı müstakil bir devlet olmaktan çıkartıp Avrupalıların adeta sömürgesi haline getirdiğini ifade etmektedir. Hiçbir Avrupalının Japon mahkemelerinde yargılanamayacağı, Japonlar ile Ecnebler arasındaki davaların Avrupalı konsolosluklarda görüldüğünü, nadir de olsa hapis cezası verilen Avrupalıların cezalarının konsolosluklarda yerine getirildiğini ve mahkemelerde Japonlara çok hakaret edildiğini ifade etmektedir. (Ichikawa, 2007: 16). 1868 ile 1890'lı yıllar arasında Japonlar, Batı ülkeleri ile imzaladıkları kapitülasyon antlaşmalarını gözden geçirerek egemenlik haklarını da koruyan yeni ve eşitlikçi bir antlaşma arayışı içerisindeydiler. (Esenbel, 2012: 272). Nitekim hızlı bir ivme yakalayan Japonlar, Armaoğlu'nun deyiimiyle 1894-1895 yıllarından sonra Avrupalıların karşısına sömürgeleşmiş bir ülke olarak değil, sömürgeci bir devlet olarak çıkacaklardır. (Armaoğlu, 1984: 91). Japonya dış dünyaya kapılarını açarak eşit koşullarda antlaşmalar imzalamakla birlikte Batıdaki gelişmeleri yakından takip etme imkanına sahip olmuş bu bağlamda Avrupa ve Amerika kıtalarına pek çok heyetler göndermiştir. (Kaplan, 2019: 25-26).

Her iki devlet arasındaki yakınlaşma sonrasında, XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne ilgi duyan Japonlar, Meiji Restorasyonu sonrasında resmi temaslar kurmak için yeni arayışlar içerisine girmişler ve toprakları Balkanlar ile Yakın Doğu'ya kadar yayılmış olan Osmanlı Devleti'ne karşı bir sempati duymuşlardır denilebilir. (Esenbel, 2012: 271). Japon İmparatoru olan Meiji, Japonya'yı çağdaşlaştıracak hareketleri başlatarak yeni bir dönemin kapılarını

aramıştır. (Arslan, 1992: 16). XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Meiji Reformu adı verilen bir takım köklü değişikliklerle Japonya'da feodal sisteme son veren Meiji, eğitim, idari ve askerlik alanlarında reformlar yapıp Avrupaya öğrenciler göndermiştir. Diğer yandan da Avrupadan uzman ve teknisyenler getirtmiştir. Tokugawa Döneminde yaşanan yaklaşık iki buçuk asırlık kapanma politikasının aksine Meiji yönetimi içe kapanmak yerine yabancıların sahip oldukları imkânları elde etmeye çalışmışlardır. (Lee & İlhan, 1989: 23-24). Meiji aydınlarının ekonomik ve sosyal hedeflerinin oldukça büyük olduğu anlaşılmaktadır. Güçlü büyük bir devlet ve güçlü bir Japon ekonomisi kurmak ancak böyle bir sistemin altyapısını oluşturmakla mümkün olabilirdi. Meiji hükümeti, sanayiye verdiği önem kadar altyapı yatırımlarına da büyük önem vermiştir. (Akkemik, 2019:197-198).

1904-1905 Rus-Japon Savaşı'na kadar olan dönemde Rusya hem Japonya hem de Osmanlı Devleti için bir tehdit kaynağı oluşturmaktaydı. Bu nedenle de Japon heyetleri Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti ile askeri ve ekonomik konularda ittifak kurmak için girişimlerde bulunmuşlardır. 1904-1905 yıllarında Rusya ile karşı karşıya gelmişler ve savaşı Japonya kazanmıştır. Bu gelişme, 93 Harbi'nde Rusya karşısında mağlup olup gururu incinen Osmanlı Devleti için bir nevi umut ışığı olmuştur (Dündar, 2011: 14-16). XIX. yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti'nin Rusya karşısında aldığı yenilgilerin bir nebze olsun hafifletilmesi ve acıların dindirilmesi 1905 Japon-Rus Savaşı sonucunda meydana gelen gelişmeler neticesinde olmuştur denilebilir. (Öztan, 2011: 83).

Japon İmparatoru Meiji ile Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid devrinde her iki ülke de dünya siyaset tarihine son derece önemli katkılar sağlamışlardır. (Sicim, 2013: 7-11). Japonya'da iktidarda olan Meiji hükümetinin 1871 tarihinde Osmanlı Devleti'ne heyet göndermesi ikili ilişkilerin gelişmesinin başlangıcını oluşturmuştur. (Lee & İlhan, 1989: 23-24). Daha sonra 1880 yılında Japonya'dan ikinci bir heyet Osmanlı topraklarına gelmiştir. Ancak bunca çabaya karşın iki ülke arasında resmi bir anlaşma imzalanamamıştır. (Nagata, 2001: 574). Bu durum Sultan II. Abdülhamid'in temkinli ve İngiltere'yi rahatsız etmeyecek dış politikası ile izah edilebilir. Batıya açılan Japonya'da sanayi hızla gelişmeye başlamıştır. Ticaret yapmak için dışarıya açılmaya başladıklarında bu faaliyetler çerçevesinde de 1881 yılında Osmanlı Devleti ile bir ticaret anlaşması yapma girişiminde bulunmuşlardır. (Uçarol, 2010: 313).

Japonya İmparatoru'nun yeğeni olan Prens Komatsu'nun pek çok Avrupa ülkeleri, ABD ve Çin'i de kapsayan ziyaretleri çerçevesinde 1887 yılında Osmanlı Devleti'ni ziyaret etmesi Hironau Matsutani tarafından Türkiye ile Japonya arasında resmî ilişkilerin başladığı tarih olarak nitelendirilmektedir. (Matsutani, 2009: 27). Bu ziyaret sırasında Komatsu, Japonya'nın en yüksek nişanı olan Krizantem Nişanı'nı Sultan II. Abdülhamid'e takdim etmiştir. Ziyaret öncesi Osmanlı kamuoyunda Japonya ile ilgili yer alan bilgiler Japonya coğrafyası, iklimi v.b. genel bilgiler niteliğindeydi. (Aslan, 2023: 114). II. Abdülhamid, Japonya'nın Çarlık Rusya'sına karşı önemli bir Osmanlı müttefiki ve kuvveti olabileceğini düşünmüştü. (Arslan, 1992: 9).

Bu ziyarete ve hediyelere karşılık vermek isteyen Sultan, Bahriye personellerinin tecrübelerini artırmak amacıyla Miralay Osman Bey komutasındaki 650 kişilik Ertuğrul Firkateyni'ni Japonya'ya göndermiştir. (Nagata, 2001: 574). Firkateynin İstanbul'dan yola çıkması İslam coğrafyasını Sultanın gemisinin varlığından haberdar etmek ve Müslüman ülkelerin koruyuculuğuna ilişkin Halifenin gücünü hissettirmek amacını taşımaktaydı. (Aslan, 2023: 114). Bu ziyaret vesilesiyle Güney Asya Müslüman toplumlarının Sultan/Halife'ye olan ilgi ve sevgilerini yoğunlaştırdıkları Batı'ya ve özellikle İngiltere'ye gösterilmiş olmaktadır. Dolayısıyla Sultan II. Abdülhamid'in Ertuğrul Firkateyni'ni göndermesindeki hedef ve beklentilerine ulaşılmaktaydı. (Mütercimler, t.y: 6).

Osmanlı deniz kuvvetlerine teknik yardımda bulunan bir İngiliz mühendisin görüşüne göre Ertuğrul Firkateyni bu zorlu yolculuğa uygun olmayan bir gemiydi. (Esenbel, 2012: 289). Ertuğrul Firkateyni'nin baş çarkçısı olan İngiliz Binbaşı Hearty Bey geminin yolculuk için hazır olmadığını bir raporla Bahriye Nezareti'ne bildirmiştir. (Arslan, 1992: 26). Ertuğrul Firkateyni'nin 1889-1890 yıllarında Japonya'da bulunması Avrupalıların sömürgecilik faaliyetlerinin artış gösterdiği bir döneme tekabül etmektedir. Ertuğrul Firkateyni dönüş yolculuğu sırasında 16 Eylül 1890 gecesi Japonya'nın Honshu Adasının güneyinde yer alan Kushimoto'da tayfuna yakalanarak batmıştır. Ertuğrul Firkateyni mürettebatının tam olarak kaç kişi olduğu belli değildir. Ancak kurtulanların 69 kişi olduğu kesin olarak bilinmektedir. Matsutani gemide toplam 650 kişi olduğunu belirtmektedir. (Matsutani, 2009: 27-28). Kongo ve Hiei Firkateynlerinin sağ kalan 69 bahriyeliyi 1891 yılı Ocak ayında İstanbul'a getirmeleri sonrasında iki ülkenin yakınlaşarak Türk-Japon ilişkilerinin başlaması konusunda öncülük ettiği kabul edilmektedir.

Ertuğrul Firkateyni'nin batışının İstanbul'da geniş yankıları ortaya çıkmıştır. (İlgaz F. & İlgaz H, 2012: 138-141). Sultan II. Abdülhamid'in Japonya'ya gönderdiği Ertuğrul Firkateyni gidiş yolculuğu sırasında İngiliz ve Fransız

sömürgesi olan Bombay, Singapur, Saigon ve Hong-Kong'da Müslüman olan halkla buluşma ve temas halinde olmuştur. Gemi personelinin Japonya seyahati boyunca gezi güzergâhında Müslüman halkın ibadetine katılmaları büyük yankı uyandırmıştır (Esenbel, 2012: 290; Toğral, 2010: 147; Mütercimler, t.y: 38-40). Ertuğrul Firkateyni'nin İstanbul'dan yola çıkışından geri dönüşüne kadar geçen sürede neler yaşandığı ile ilgili olarak da gemi personelinden Çarkçı Yüzbaşı Mehmed Ali Bey hatıralarını kaleme almıştır. (Sürmeli, 2023: 171-195).

Türk-Japon siyasi ilişkileri Ertuğrul Firkateyni'nin batması sonucunda samimi dostlukların kurulmasına vesile olmuştur. Gösterilen çabalara karşın, iki ülke arasındaki ilişkilerde siyasi olarak bir ilerleme bir türlü sağlanamamıştır. I. Dünya Savaşı'nda Japonya İtilaf Devletleri yanında yer almıştır. Osmanlı Devleti'nin İtilaf devletleri karşısında yenilmesiyle Osmanlı Devleti ile arasındaki ilk resmî anlaşma Mondros Mütarekesi olmuştur. (Dündar, 2011: 15).

Japon gemileri, Osmanlı Deniz Kuvvetleri'ne ait Ertuğrul Firkateyni'nin batması sonrası kazada kurtulan mürettebatı da beraberlerine alarak İstanbul'a getirmek üzere yola çıkmışlardır. Ayrıca, mürettebat için düzenlenen bağış kampanyalarında toplananları da getirmekteydiler (Aslan, 2023:115-116). Gemiler 2 Ocak 1891 tarihinde İstanbul'a ulaşarak Dolmabahçe Sarayı önüne demirlemişlerdir. II. Abdülhamid 83 gün süren seyahat sonrasında gelen Japon denizcilerini Dolmabahçe Sarayı'nda ağırlamış ve gemi komutanlarını huzura kabul ile ikinci rütbeden Mecidi Nişanı vermiştir (Arslan, 1992: 83, 91-92).

Japonya'dan gelen heyet başta Sultan II. Abdülhamid olmak üzere görüşmeler yapmıştır. Sultan, ikili siyasi ilişkileri geliştirmek amacıyla Japon heyetten birkaç görevliyi İstanbul'da bırakmalarını istemiştir. Yapılan müzakereler sonrasında Japonlar askeri uzman yerine bir gazeteci olan Shotaro Noda'yı İstanbul'da bırakmışlardır. (Cihan & Hülagü, 2011: 20).

Sultan II. Abdülhamid, İstanbul'a gelen Japon mürettebattan bazı personelin Harbiye'deki askeri öğrenciler için Japonca öğretmesini talep etmiştir. Kalmayı kabul eden mürettebat ise İstanbul'da oyuncak ve süs eşyası üzerine bir mağaza açmak için çalışma içerisinde olmuşlardır. Bu personel Osmanlı Devleti ile Japonya arasında gayri-resmi elçilik görevi üstlenmişlerdir. (Aslan, 2023:287). 10 Şubat 1891 tarihinde İstanbul'dan ayrılan gemiler 10 Mayıs 1891 tarihinde Japonya'ya ulaşmışlardır. (Şahin, 2004: 96).

Defterin Tanıtımı:

İnceleme konusu yapılan defter, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde yer alan H.1308/M.1891 tarihli ve 14537 numaralı masarifat defterdir. Fon kodu Hazine-i Hassa Defterleri (HH. d.) olarak kaydedilmiştir. Defterin tarihi H. 13.09.1308 olarak kaydedilmiş olup miladi takvime göre M. 22.04.1891 ve Rumi takvime göre ise R. 10 Nisan 1307 tarihine karşılık gelmektedir.

Defter toplamda altı varaktan oluşmasına rağmen iki varak boştur. Defterin üzerinde fiziksel özellikleri ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Karton kapaklıdır. Rengi kiremit kırmızısıdır. Defterin ortadan ikiye katlanmasından dolayı kapak kısmı yıpranmıştır. Ortadan ikiye açıldığında yeşil bir kurdele ile varakların birbirine bağlandığı görülmektedir. Saklama koşullarından kaynaklı olduğu düşünülen yıpranmalar ve kenarlarında yırtılmalar olduğu görülmektedir. Defter çizgili olarak düzenlenmiştir.

İki nolu varakla başlayan defterin girişinde "*Kazâzede olan Ertuğrul Firkateyni Hümayını zâbitân¹ ve efrâdından² kurtulmuş olanları hâmilin³ iki kat'a vapur ile Der-saadete⁴ vürüd iden Japonya ümera ve zâbitânıyla Almanya İmparatoru hazretleri tarafından zât-ı şevket-meâb⁵ hazreti tâc-dâriye⁶ bir seyf⁷ takdimine me'muren gelen miralay⁸ rütbesindeki zât için vuku'bulan masârifâtun⁹ mikdarını hâvî defterdir.*" ifadesi yer almaktadır (BOA. HH. d. 14537: 2).

¹ Subaylar (Devellioğlu, 2015: 1356).

² Askerî erler, tek olanlar, birler (Devellioğlu, 2015: 233-234).

³ Hâmil olarak, hâmil olduğu halde, taşıyarak (Devellioğlu, 2015: 370).

⁴ İstanbul

⁵ Şevket-penâh, şevketin ait olduğu, şevketin bulunduğu yer, pâdişah (Devellioğlu, 2015: 1160).

⁶ Taçlı, taç giyen, padişah, şehensah, hükümdar (Devellioğlu, 2015: 1181).

⁷ Kılıç, (Devellioğlu 2015: 1105).

⁸ Albay

⁹ Harcanan paralar, giderler (Devellioğlu, 2015: 673).

Harcama Kalemleri

Defterde harcama kalemleri belirli başlıklar altında toplanmıştır. Bu kalemlerden birisi Muzika-yi Hümâyün kışlasında yapılanları içermektedir. Muzika-yi Hümâyün; Osmanlı Devleti'nde orduya zabitan temin etmek amacıyla 1834 tarihinde Maçka'da açılmış, okulda musiki eğitimi yanında Sultanın hizmetinde bulunacak kimselerin eğitilmesi de planlanmıştır.¹⁰ (Özcan, 2020: 420).

Tablo'nun en solundaki sütunda malın kimden alındığı bilgisi bulunmaktadır. Sırasıyla onun yanında alınan malın cinsi veya yaptırılan el emeğinin ne olduğu ifade edilmektedir. Fiyatları guruş¹¹ ve santim¹² cinsinden gösterilmiştir. Ölçü birimi olarak endaze¹³, kese¹⁴, aded biçiminde sıfatlar kullanılmış, el emeği ile yaptırılan işçilik için ise yevm¹⁵ kelimesi kullanılmıştır. Malın ne kadar alındığı miktar cinsi ile gösterilmiştir. Tutarı guruş ve santim olarak hesaplanmış, en sağdaki iki sütuna ise toplam harcamanın guruş ve santim cinsinden miktarı kaydedilmiştir.

Tablo 1. Muzika-yi Hümâyûn Kışlasında Ferik Süleyman Paşa Odasına Sarf Olunan Harcamaların Dağılımı¹⁶

Kimden Alındığı	Malın Cinsi	Fiyatı		Ölçü Birimi	Mikdar	Tutarı		Genel Toplamı	
		Guruş	Santim			Guruş	Santim	Guruş	Santim ¹⁷
Sahancıyan	Istanpalı ¹⁸ Halı	5	75	endaze	18 / 2	104	93.5	-	-
Sahancıyan	Pûşide ¹⁹ lik Bez	4	-	endaze	4	16	-	-	-
Toma Efendi	Eski Sade Potul	6	50	endaze	14	91	-	-	-
Mevkufeten	Zile Kilimi	mevkûf ²⁰	-	endaze	60	-	-	-	-
Hasırcı Ali Efendi	İskenderiye Hasır	1	75	endaze	103	180	25	-	-
Hasırcı Ali Efendi	Hasır Şişesi	0	17	aded	50	8	50	-	-
Hasırcı Ali Efendi	Hasır Potulu	2	75	kese	0.5	1	37.5	-	-
Hasırcı Ali Efendi	Hasırcı Kalfası	17	-	yevm	2	34	-	-	-
Hasırcı Ali Efendi	Yüzdeki hesabıyla Hasır nakliyesi	-	-	-	-	3	60	-	-
Toplam	Terzi ve Yorgancı boyaları	-	-	-	-	120	-	559	66

En yüksek harcama kalemi 103 endaze ile İskenderiye Hasır alımı için gerçekleştirilmiştir. Bunun için harcanan tutar 180 guruş 25 santim'dir. İkinci sırada Terzi ve Yorgancı boyaları gelmekte bunun için toplam 120 guruş

¹⁰ Harcamaların yapıldığı deftere "Evrâkıyla keşf defteri maliye kaleminde idiği" notu düşülmüştür. Fî 24 Kanûn-ı Sâni sene (1)306 tarihinin yanında "Nakden bâzî nâden abîz olunan" ibaresi ve miktar olarak 2.000 guruş yer almaktadır.

¹¹ Liranın yüzde biri değerinde Türk parası bknz; (Türkçe Sözlük, C. 1, 1988: 936). Almanca grossiden alınmıştır. Kırk paradan mürekkep ve liranın yüzde biri kıymetinde Osmanlı sikkesi. Vaktiyle bakır ve metalik sikkesi olup şimdi yalnız gümüşten bir küçük ve güzel sikkedir. (Şemseddin Sâmî, 2015: 750).

¹² Herhangi bir birimin yüzde biri, metre santimi, kuruş santimi gibi bknz; (Türkçe Sözlük, C. 2, 1988: 1256). Yüzde bir, Frankın yüzde biri olan Fransız akçesi ki iki paradan eksikçedir. Hesapta kolaylık olmak için Osmanlı kuruluşunu da yüz santim itibar ederler ki, bu mefrûz santimin iki buçuğu bir para demektir. (Şemseddin Sâmî, 2015: 550-551).

¹³ Altmış santimetrelilik bir ölçü, ölçek (Devellioğlu, 2015: 253). Arşının bez basma vesâire ölçmeye mahsûs küçük cinsi ki, 60 santimetredir. (Şemseddin Sâmî, 2015: 142).

¹⁴ Kise, cepte taşınan akçe vaz'ına mahsus küçücük torba, para kesesi, diğer bazı şeylerin kumaş vesaireden kılıfı, kese akçe vaktiyle 500 kuruştan ibaret meblağ (Şemseddin Sâmî, 2015: 945).

¹⁵ Gün, eyyâm; (Şemseddin Sâmî, 2015: 1213).

¹⁶ (BOA. HH. d. 14537: 2).

¹⁷ Yüz santim 1 guruşa tekabül etmektedir.

¹⁸ Pamuktan ma'mul örme eşya (Resmi Gazete, No: 2415, 31 Mayıs 1933: 2571).

¹⁹ Örtülmüş, örtü; pûşi ise askerlerin başlarına sardığı ince sarık, özellikle tersane kalyoncularıyla topçular tarafından kullanılır ve çıplak başa sarılırdı. (Devellioğlu, 2015: 1016).

²⁰ Vakfedilmiş (Devellioğlu, 2015: 738).

harcanmıştır. Daha sonra ise İstanbullu Halî'ya ödenen tutar 104 guruş ve 93.5 santimdir. Eski Sade Potul 91 guruş, Hasırcı kalfasına ödenen 34 guruş, Pûşîdelik bez 16 guruş, Hasır şişesi 8 guruş 50 santim, yüzde iki hesabıyla hasır nakliyesine ödenen 3 guruş 60 santim, Hasır Potulu ise 1 guruş 37.5 santim'dir. Toplam harcama toplamı ise 559 guruş 66 santimdir.²¹

Alınan malların ödeme kalemlerinde en büyük payı 227 Guruş 72.5 santim ile Hasırcı Ali Efendi'ye yapılan ödeme oluşturmaktadır. 120 guruş Terzi ve Yorgancı boyaları için yapılmış, Sahancıyan'a 120 guruş 93.5 santim ve Toma Efendi'ye ise 91 guruş ödeme yapılmıştır.

Tablo 2. Muzika-yı Hümâyûn Kışlasında Japonlara Verilen Ziyafet Salonuna Yapılan Harcamaların Dağılımı²²

Kimden Alındığı	Malın Cinsi	Fiyatı		Ölçü Birimi	Mikdar	Tutarı		Genel Toplam	
		Guruş	Santim			Guruş	Santim	Guruş	Santim
Ziyafet Salonuna/ Behran Efendi	Beyaz Sade Potul ²³	62	-	top	5.5	341	-	-	-
Ziyafet Salonuna/ Sahancıyan	Beyaz Sade Potul	68	-	top	7	476	-	-	-
Hamam Camekanına/Franko	Pûşîdelik Bez	6	-	metre	3250	195	-	-	-
Hamam Camekanına/Debboy	Sade Potul	62	-	top	1	62	-	-	-
Ziyafet salonuna/ Debboy/ ²⁴	Sade Potul	62	-	top	2	124	-	-	-
Hamam Camekanına/ Debboy	Sade Potul	56	-	top	3	168	-	-	-
Hamam Camekanına/ Hasırcı Ali Efendi	Tunus Hasır	1	32.5	endaze	131	173	57.5	-	-
Hamam Camekanına /Hasırcı Ali Efendi	Hasır Şişesi	-	17	aded	200	34	-	-	-
Hamam Camekanına /Hasırcı Ali Efendi	Hasır Potulu	2	75	kese	3	8	25	-	-
Hamam Camekanına /Hasırcı Ali Efendi	Hasırcı Boyası	17	-	yevm	2	34	-	-	-
Ziyafet salonu ve kumaşlarına /Hasırcı Ali Efendi	Yüzde ikiden nakliyesi	-	-	-	-	3	47	-	-
Ziyafet salonu ve kumaşlarına /Hasırcı Ali Efendi	Tunus Hasır	1	32.5	endaze	1.931 Yevm 2	2.558	90.5	-	-
Ziyafet salonu ve kumaşlarına /Hasırcı Ali Efendi	Yüzde ikiden nakliyesi	-	-	-	-	51	17	-	-
Ziyafet salonu ve kumaşlarına/Hasırcı Ali Efendi	Hasırcı Boyası	17	-	yevm	14	238	-	-	-
Ziyafet salonu ve kumaşlarına /Hasırcı Ali Efendi	Hasır Şişesi	-	17	aded	200	34	-	-	-
Ziyafet salonu ve kumaşlarına /Hasırcı Ali Efendi	Hasır Çivisi	2	75	kese	8	22	-	-	-
Debboy ²⁵	Beyaz Tente	5	50	top	6	33	-	-	-

²¹ Guruş toplandığında 557, santimler toplandığında 266 yapmaktadır; Yüz santim 1 guruşa tekabül etmesi dolayısıyla 200 santim 2 guruş yapmakta 66 santim de artmaktadır.

²² (BOA. HH. d. 14537: 2).

²³ Belden aşağı giyilen giyecek; Uçkur (Göktaş, 2012: 91).

²⁴ Kanûn-ı Sâni sene 1306'sı icmalinde görülecek.

²⁵ Kanûn-ı Sâni sene (1)306 icmalinde görülecek.

Yorgancılar	Terzi								
	Yorgancı	-	-	-	-	785	-	5.341	37
	boyaları								

Muzika-yı Hümâyûn kışlasında Japonlara verilen ziyafet salonuna yapılan harcamalar kapsamında; en yüksek meblağ 2.558 guruş 90.5 santim ile Tunus hasırı alımına harcanmıştır. Sırasıyla 785 guruş ile terzi ve yorgancı boyaları alımına, 817 guruş ile beyaz sade potul, 354 guruş ile sâde potul, 238 guruş ile hasırcı boyası, 195 guruş ile pûşîdelik bez, 173 guruş 57.5 santim ile Tunus hasırı gelmektedir. En düşük meblağlı alınan kalem ise yüzde ikiden nakliyesi hesabıyla 3 guruş 47 santim nakliye giderleri tutmaktadır.

Mal alımında en fazla meblağ ödemesi Hasırcı Ali Efendi'ye, 3.157 guruş 36.5 santim olarak yapılmıştır. 785 guruş ile yorgancılar, 341 guruş Behran Efendi'ye, 476 Sahancıyan'a, 387 guruş Debboy harcamalarına ve 195 guruş Franko'ya ayrılmıştır. Muzikâ-yı Hümâyûn kışlasında Japonlara verilen ziyafet salonuna yapılan genel toplam harcama miktarı 5.341 guruş 37 santim'den oluşmuştur.

Tablo 3. Dolmabahçe Misafirhanesi İçin Sarf Olunan Harcamaların Dağılımı (Kısım 1)²⁶

Kimden Alındığı	Malın Cinsi	Fiyatı		Miktar	Tutarı		Genel Toplam		
		Guruş	Santim		Guruş	Santim	Guruş	Santim	
Debboy ²⁷	Eski sade potul / ...	7	-	barde	40	<u>280</u>	-	-	-
	Boğçaları/bohça için				28				
	Nakl-i Yekûn	-	-	-	-	280	-	5.901	03
Akif Bey ²⁹	Yeşil ve kırmızı bez	3	75	metre	176	660	-	-	-
Fehmi Efendi	Değnek	-	75	aded	50	37	50	-	-
Fehmi Efendi	Değnek	1	50	aded	40	60	-	-	-
Fehmi Efendi	Muşamma ³⁰	8	-	metre	5	40	-	-	-
Arif Ağa	Sarı	-	75	aded	90	67	50	-	-
Arif Ağa	Sarı	-	87.5	aded	23	20	12.5	-	-
Yahudi	Sancak direği uçlarına	muhtel	-	aded	166	170	-	-	-
	teneke	if							
Fehmi Efendi	Lüha ³¹	50	-	aded	3	150	-	-	-
Parsih	Bahçedeki yerler için								
	bordür saire esmanı/Bir	-	-	-	-	282	-	-	-
	kıta katora ³² mucebince								
Parsih	Diğer bir kıta katora								
	mucebince misafirhane	-	-	-	-	726	-	-	-
	sobalarına odun esmanı								
Saatçi Mihran	Merbut bir kıta sened								
	mucebince mevcut	-	-	-	-	400	-	-	-
	saatlerin tamiri								
Yahudi	Cam silici buhurdilere	10	-	yevm	8	80	-	-	-
Akif bey	Nân-ı Aziz ³³ bahası	1	-	kese	10	10	-	-	-
Behrân Efendi	Kalın sarık esmanı	muhtel	-	aded	3	10	-	-	-
	if								
Akif Bey	Yeşil ve Kırmızı bez	4	-	metre	25	100	-	-	-
Toma	Mermer Şahi	30	-	top	1	30	-	-	-
Behrân Efendi	Elmas tas sarfiyesi	25	-	aded	4	100	-	-	-
Behrân Efendi	Elmas tas konyak kadehi	16	25	aded	4	65	-	-	-
Behrân Efendi	Tatlı kasesi	10	-	aded	5	50	-	-	-
Behrân Efendi	Su kadehi	5	-	aded	4	20	-	-	-
Behrân Efendi	Konyak kadehi	4	-	aded	6	24	-	-	-

²⁶ Muhasebe kaleminin 16 Kanûn-ı Sâni sene (1)306 tarihli tezkiresi zeyline heyeti idareden yazılan karar kanunı sani sene (1)306 icmalinde bir kıta olarak mahalli yeddine verilmiştir. (BOA. HH. d. 14537: 2-4).

²⁷ Mart sene (1)306 icmalinde görülecek.

²⁸ Yük ağırlık veren şey

²⁹ Muzıkada verilen ziyafet için sancak bezi

³⁰ Muşamba, su geçirmeyen yağmurluk veya kalın bez; Bir tarafına kauçuk vela yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez (Türkçe Sözlük C. II, 1988: 1046).

³¹ Gümüş, bahşis, hediye

³² Kâse, <https://hintce-turkce.cevirsozluk.com/ceviri10/220779789-katora> (Erişim Tarihi: 22.07.2024).

³³ Ekmek

Behrân Efendi	Burma su sürahisi	21	-	aded	2	42	-	-	-
Behrân Efendi	Burma konyak sürahisi	10	-	aded	3	30	-	-	-
Behrân Efendi	Tabak	25	-	aded	1	25	-	-	-
Behrân Efendi	Çiçekli su kadehi	5	-	aded	2	10	-	-	-
Behrân Efendi	Çiçekli mezelik konyak kadehi	6	-	aded	6	36	-	-	-
Behrân Efendi	Sapun ³⁴	30	-	düzine	2	60	-	-	-
Behrân Efendi	Sapun	30	-	düzine	0.5	15	-	-	-
Behrân Efendi	Sapun	27	-	düzine	0.5	27	-	-	-
Behrân Efendi	Sapun	36	-	düzine	0.5	36	-	-	-
Behrân Efendi	Lavanta	15	-	aded	3	45	-	-	-
Behrân Efendi	Lavanta	90	-	düzine	2	180	-	-	-
Behrân Efendi	Abdesthane ta'adadı	3	50	paket	10	35	-	-	-
Behrân Efendi	12	-	aded	1	12	-	-	-
Behrân Efendi	Nakliyesi	-	-	-	-	8	-	-	-
Behrân Efendi	Bir alanda çamaşur katheriyesiyle nakliye ve masarifi-i müteferrikası	-	-	-	-	75	-	-	-
Toplam						4.018	12.5	5.901	03

Tablo 4. Dolmabahçe Misafirhanesi İçin Sarf Olunan Harcamaların Dağılımı (Kısım 2)³⁵

Kimden Alındığı	Malın Cinsi	Fiyatı		Mikdar	Tutarı		Genel Toplam	
		Guruş	Santim		Guruş	Santim	Guruş	Santim
	Nakl-i Yekûn			-	4.018	12.5	5.901	03
	Çarşeb ³⁶ -ı	5	-	aded	76	380	-	-
	Nat'hriye ³⁷							
Aşçı Anastasin	Tabak çarşebi	-	-	aded	148	-	-	-
Aşçı Anastasin	Ketan/Keten baha vusûlü	-	-	aded	316	-	-	-
Aşçı Anastasin	Bez	-	-	aded	74	-	-	-
Aşçı Anastasin	Yasdık gılafi ³⁸ /kılıfı	-	-	aded	7	-	-	-
Aşçı Anastasin	Kolalı gömlek	-	-	aded	84	-	-	-
Aşçı Anastasin	Yakalık	-	-	aded	59	-	-	-
Aşçı Anastasin	Fanila don	-	-	aded	23	-	-	-
Aşçı Anastasin	Mendil	-	-	aded	31	1300 ³⁹	-	-
Aşçı Anastasin	Pike Yorgan	-	-	aded	2	-	-	-
Aşçı Anastasin	Çorab	-	-	çift	11	-	-	-
Aşçı Anastasin	Fanila Gömlek	-	-	aded	13	-	-	-
Aşçı Anastasin	Ketan/Keten Çaket/Ceket	-	-	aded	8	-	-	-
Aşçı Anastasin	Gön ⁴⁰ lük	-	-	aded	6	-	-	-
Aşçı Anastasin	Ketan Pantolon	-	-	aded	7	-	-	-
Aşçı Anastasin	Bezm ü sofrâ örtüsü	-	-	aded	21	-	-	-
Aşçı Anastasin	Destemal ⁴¹	-	-	aded	155	-	-	-
					965			
Hamallar	Dolmabahçe hamalları marifetiyle eşyaların birleşdirme ücreti.	8	-	hamaliye	31	248	-	-
Düğmecî Aron	Karyolaların tathiriye ve tamir ücreti	-	-	-	-	70	-	-

³⁴ Sabun

³⁵ Muhasebe kaleminin 16 Kanûn-ı Sâni sene 1306 tarihli tezkiresi zeyline heyeti idareden yazılan karar Kanûn-ı Sâni sene (1)306 icmalinde bir kıta olarak mahallî yeddine verilmiştir. (BOA. HH. d. 14537: 2-4).

³⁶ Çâr-şeb: Çarşaf, giyilen, (Devellioğlu, 2015: 173).

³⁷ Yemek yemek veya başka bir iş için yere serilen örtü.

³⁸ Gılaf: Kılıf, kın muhafaza (Devellioğlu, 2015: 332). Bir şeyi korumak için kendi biçiminde özel kap bir şeyin üstünü kaplayan kısım

³⁹ Tabak çarşebi ile destemal arasındaki meblağın toplamını ifade etmektedir.

⁴⁰ Tabaklanmış deri, her çeşit meşin sahtiyan (Türkçe Sözlük, C.1, 1988: 560).

⁴¹ Elbezi (Devellioğlu, 2015: 203). El ve yüz silmeye yarayan şamata, peşkir, yağlık. <https://www.haberyildizi.com/destimal-i-serif-nedir>(Erişim Tarihi: 24.07.2024).

Akif	Perakende olarak vernik fırça	-	-	-	-	72	50	-	-
Dolmabahçe hamalları	Eşyaların mahallerine vaz'ında vuku' bulan hamaliye	15	-	hamaliye	6	90	-	-	-
Dolmabahçe hamalları	Muzika kışlasına nakl olunan eşyaların hamaliyesi	1	50	hamaliye	25	37	50	-	-
Dolmabahçe hamalları	Muzika kışlasına nakl olunan eşyaların hamaliyesi sancakları	1	50	hamaliye	26	39	-	-	-
Bedros	Muzika kışlasına sofra bezlerinin tathiriyesi	40	-	aded	2	80	-	-	-
Akif Bey	Müdür Akif Beyin Yıldız'a ve mahall-i saireye azimet ve adresinde araba ücreti	-	-	-	-	125	-	-	-
Dolmabahçe hamalları	Beyoğlu'na gidüb gelince sofra bezleri hamaliyesi	5	-	hamaliye	2	10	-	-	-
Dolmabahçe hamalları	Sairlerine hamaliyesi		-	-		20	-	-	-
.....	Misafirhane eşyalarının birleşdirilmesinde vuku' bulan hamaliye	12	-	hamaliye	20	240	-	-	-
.....	Misafirhane eşyalarının birleşdirilmesinde vuku' bulan hamaliye	20	-	hamaliye	1	20	-	-	-
Arabacıya	Hasırların kışlaya naklinde muhacir arabası ücreti		-	-		5	-	-	-
Fehmi Efendi	Perakende masarif		-	-		13	75	-	-
Akif Ağa	Perakende mesarif		-	-		4	-	-	-
Akif Ağa	Amerikan bezi esmânı	1	-	endaze	20	20	-	-	-
Nikonun hamalları	Peşkir/ Niko'nun hamalları	muhtel if	-	hamal	22	280	-	-	-
Hademeler	Hademe Akif kalemi ve Bedros Ağaların elbise bahasına /Kışla için		-	-		900	-	-	-
Fehmi Efendi	Bayrak sarfi esmanı	-	-	-		80	-	-	-
Toplam						8.052	87.5	5.901	03

Tablo 5. Dolmabahçe Misafirhanesi İçin Sarf Olunan Harcamaların Dağılımı (Kısım 3)⁴²

Kimden Alındığı	Malın Cinsi	Fiyatı		Miktar	Tutarı		Genel Toplam		
		Guruş	Santim		Guruş	Santim	Guruş	Santim	
	Nakli Yekûn	-	-	-	-	8.052	87.5	5.901	03
Akif Bey	Ahmed bey mağazasına iade olunan hamaliyelerin araba ücreti ⁴³	-	-	-	-	20	-	-	-
İstavri	Marangoz kalfası	20	-	yevm	6	120	-	-	-
İstavri	Marangoz İstavri	25	-	yevm	2	50	-	-	-
Terzi ve Yorgancı	Yorgancılar	20	-	yevm	44.5	890	-	-	-
İstavri	Abdesthaneler için muşamma'/muşamba esmanı	-	-	-	-	20	-	-	-

⁴² Muhasebe kaleminin 16 Kanûn-ı Sâni sene (1)306 tarihli tezkiresi zeyline heyeti idareden yazılan karar Kanûn-ı Sâni sene (1)306 icmalinde bir kıta olarak mahalli yeddine verilmiştir. (BOA. HH. d. 14537: 2-4).

⁴³ Muhasebe kaleminin 16 Kanûn-ı Sâni sene (1)306 tarihli tezkiresi zeyle heyet-i idareden yazılan karar yazıldığına Kanûn-ı Sâni sene (1)306 icmalinden rabt olunarak muhasebe kalemine verilmiştir.

İstavri	Cila ⁴⁴ vire-saça nat'a ⁴⁵ esmanı	-	-	-	-	40	-	-	-
İstavri	Paketlerin Cila ⁴⁶ ücreti ⁴⁶	-	-	-	-	45	-	9.237	87.5

Grup halinde verilen eşyalar listesinde yer alan; tabak çarşebi, keten baha vusûlü, bez (okunamadı), yasdık kılıfı, kolalı gömlek, yakalıklı, fânîla don, mendil, pike yorgan, çorab, fanîla gömlek, keten ceket, gönlük, keten pantolon, bezm ü sofa örtüsü, destemal için 1300 guruş ile bu kalemde ödeme yapılmıştır.

Bunları sırasıyla; yeşil ve kırmızı bez için 760 guruş, bir kıt'a katora mucebince misafirhane sobalarına odun esmanı 726 guruş, merbut bir kıt'a senet karşılığında saatlerin tamiri 400 guruş, çarşeb-i nathıriyesi ise 380 guruş tutarındadır. Bahçedeki yerler için bordür saire esmanı bir kıt'a katora için 282 guruş, Lavanta 225 guruş, sancak direği uçlarına teneke 170 guruş, Lüha için 150 guruş ve sabun için 138 guruş'tur. Diğer mallar ise 100 guruş ve altında tutardadır.

En düşük ücretli olanlar 10 guruş tutarıyla nân-ı aziz bahası, kalın sarık esmanı ve çiçekli su kadehi'dir. Bir diğer harcama kalemi ise; eşyaların temizlenmesi, verniklenmesi, boyanması, cilalanması, taşınması, araba ücretleri, çeşitli mekanlara nakliye, hamallara ödenen ücretler ve diğer perakende masraflardan oluşmaktadır.

Tablo 6. Satın Alınan Eşyadan Alacakları Olan Esnafların Listesi⁴⁷

	Guruş	Santim	Guruş	Santim
Nakl-i Yekûn	-	-	2.000	-
Zırde ⁴⁸ muharrer ⁴⁹ kesânın ⁵⁰ bâkiye-i matlûbları ⁵¹ olub hazinece tesviyesi ⁵² iktiza ⁵³ eden	-	-	-	-
Sahancıyan Artaki Efendi	596	93.5	-	-
Divid'den alınan eşya esmânı ⁵⁴	667	-	-	-
Mösyö Franko	195	-	-	-
Toma Efendi	121	-	-	-
Mübâyaacı ⁵⁵ Hiran Efendi	1.790	-	-	-
Hasırcı Hacı Ali Efendi	3.385	09.5	-	-
Sobacı Parsih Ağa	2.183	-	-	-
Hademe ⁵⁶ Akif Ağa	72	50	-	-
Aşçı Anastasin/Anastasia	200	-	-	-
Dolmabahçe hamalları	280	50	-	-
Düğmecî Aron	70	-	-	-
Terzi yorgancı boyası	905	-	-	-
Doğramacı İstavri	1.315	-	-	-
Doğramacı Ropin Efendi	2.355	-	-	-
Mefrûşât ⁵⁷ idaresi marifetiyle perâkende olarak sarf olunan eşya esmânı olub idare-i mezkure itası lazım gelen	4.216	87.5	18.352	90.5
Toplam	-	-	20.352	90.5

⁴⁴ Parlatma, parlaklık (Devellioğlu, 2015: 160).

⁴⁵ Sofra bezi, meşinden yapılan döşek (Devellioğlu, 2015: 948).

⁴⁶ Muhasebe kaleminin 16 Kanûn-ı Evvel sene (1)306 tarihli tezkîresi zeyle heyet-i idareden yazılan karar bade'l-kayd Kanûn-ı Sâni sene (1)306 icmalinden rabt olunarak muhasebe kalemine verilmiştir.

⁴⁷ (BOA. HH. d. 14537: 5).

⁴⁸ Alt, aşığı (Devellioğlu, 2015: 1385).

⁴⁹ Yazılmış, yazılı, tahrir olunmuş (Devellioğlu, 2015: 779).

⁵⁰ Kimseler, kişiler, insanlar, (Devellioğlu, 2015: 586).

⁵¹ Taleb edilen, istenilen, aranılan şey, alacak (Devellioğlu, 2015: 678).

⁵² Berâber etme, düz etme, düzleme (Devellioğlu, 2015: 1273).

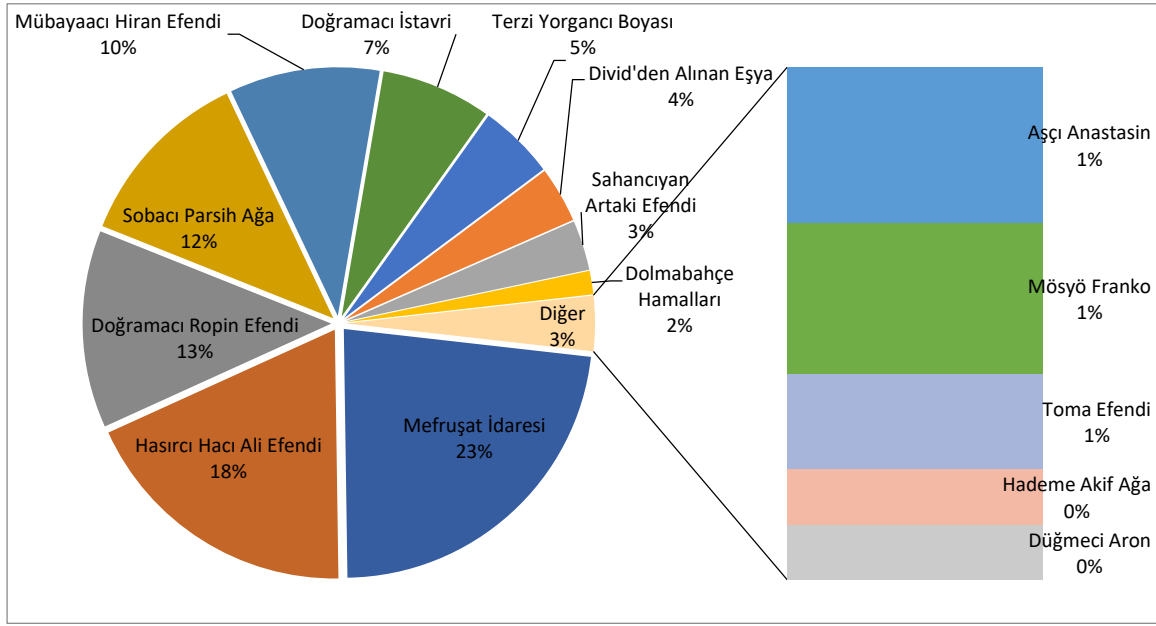
⁵³ Lâzım gelme, gerekme, lâzım getirme, gerektirme, ihtiyaç, gereklilik, işe yarama (Devellioğlu, 2015: 489).

⁵⁴ Bedeller, kıymetler, değerler (Devellioğlu, 2015: 267).

⁵⁵ Satın alma (Devellioğlu, 2015: 817).

⁵⁶ Hizmetçiler, odacılar (Devellioğlu, 2015: 354).

⁵⁷ Kilim, seccade, koltuk, kanepeler, v.s. gibi ev döşemeye yarayan eşya (Devellioğlu, 2015: 695).

Grafik 1. Hazineden Alacaklı Olan Esnafın Dağılımı⁵⁸

Masarıfat defteri incelendiğinde mefruşat idaresi, Hasırcı Hacı Ali Efendi ve Hademe Akif Ağa dışında diğer alışverişlerin çoğunlukla gayrimüslim esnafından yapıldığı görülmektedir. En yüksek ödeme 4.216 guruş ile Mefruşat idaresine ve en düşük ise 70 guruş ile Düğmeci Aron'a yapılmıştır.

Tablo 7. Almanya'dan Kılıç Takdimine Memuren Kasr-ı Hümayûna Gelen Miralay Zât İçün Vuku' Bulan Harcamaların Dağılımı⁵⁹

Kimden Alındığı	Malın Cinsi	Fiyatı		Mikdar	Tutarı		Genel Toplam		
		Guruş	Santim		Guruş	Santim	Guruş	Santim	
Parsih	Merbuta bir kıta kantor mucebince esmanı	-	-	-	-	1.175	-	-	-
Behrân Efendi	Ketan/keten peşkir tathîriyesi ⁶⁰	3	-	aded	20	60	-	-	-
Behrân Efendi	Havi tathîriyesi	2	50	aded	34	85	-	-	-
Behrân Efendi	Masa örtüsü tathîriyesi	5	-	aded	3	15	-	-	-
Dolmabahçe hamalları	Nakl olunan misafirhane eşyalarının nakliyesi	2	50	hamaliye	78	195	-	-	-
Behrân Efendi	Bez tathîriyesi	1	-	aded	4	4	-	-	-
..... Efendi	Müdür Arif beğın altı defa' kasr-ı mezkûre azimet vuku'unda araba ücreti Misafirhane eşyasından mobilya	-	-	-	-	85	-	1.619	-

⁵⁸ (BOA. HH. d. 14537: 5).

⁵⁹ (BOA. HH. d. 14537: 5).

⁶⁰ Tathîr, temizleme, paklama (Devellioğlu, 2015: 1213).

	takımlarına cila' ve tamir ücreti/ Bir kıta kantoriye mucebince zuhur olunan	-	-	-	-	2.355	-	-	-
Marangoz İstavri kalfaları	Misafirhane eşyasından mobilya takımlarına cila' ve tamir ücreti	20	-	eyyam	62	1.240	-	3.595	-
Toplam		-	-	-	-	-	-	20.352	90.5

Sultan II. Abdülhamid'e sunulmak üzere Almanya İmparatorundan kılıç getirip takdim eden Miralay/Albay rütbesindeki kişi için harcama kalemlerinden ne tür harcama yapıldığı ifade edilmektedir. Müdür muavini Hamdi imzasıyla son sayfada yer alan bilgiden; Kazâzede olan Ertuğrul Firkateyn-i Hümâyûnu zâbitan ve efrâdından kurtulmuş olanları hâmilen Dersa'adete vürûd⁶¹ iden Japonya ümera ve zâbitanı ile Almanya İmparatoru Hazretleri tarafından zât-ı şevketmeab⁶² Hazreti Tacdâriye bir seyf⁶³ takdimine memuren gelen Miralay rütbesindeki zât için Dolmabağçe/Dolmabahçe misafirhanesiyle Mûzîkâ-yı Hümâyûn kışlasında verilen ziyafet ve Kasr-ı Hümâyunda vuku' bulan masârifât⁶⁴ bâlâda⁶⁵ mukarrerât⁶⁶ muharrer⁶⁷ olduğu vechile yirmi bin üçyüz elli iki (20.352) guruşa bâliğ olmuş, buna mahsûben hazineden nakden ahz olunan ikibin guruşluk tenziline⁶⁸ bakiyesi olub tesviyesi iktiza iden on sekiz bin üç yüz elli iki (18.352) guruşun⁶⁹ altıyüz altmış yedi guruşu düyundan ahz olunub sarf olunan eşya esmânî⁷⁰ ve küsur on yedi bin altı yüz seksen beş guruşu dahi balada muharrer kesânın bakiye-i matlûbları⁷¹ bulunmuş dört kıta' kaftor merbutan/merbuten⁷² takdim kılınmış olmağla ol babda emr ü ferman hazreti men lehü'l-emrindir. Fî 19 Mart Sene (1)307⁷³ ifadesi ile toplam harcama miktarının 20.352 guruş olduğu tenzili ile birlikte 18.352 guruşa indiği görülmektedir. Toplam harcama miktarının 20.352 guruş olduğu ancak yine hesapların idare heyeti tarafından incelenerek karara bağlanması gerektiği belirtilmektedir.⁷³

Sonuç

Japonya, Uzak Doğu'da Pasifik Okyanusu'nda yer alan bir ada devletidir. Osmanlı Devleti ile arasında oldukça uzak bir mesafe bulunmaktadır. Gelişen ikili ilişkiler çerçevesinde mesafelerin her iki devlet arasında siyasi, ekonomik, kültürel, askeri vb. gibi ilişkilerin kurulmasına engel olamadığı görülmektedir. Japonya'nın Rusya karşısında gösterdiği başarılar, Osmanlı Devleti'nde kurtuluş umudu olarak görülmüştür. Bunda hiç kuşkusuz bu dönemde güçlü bir Panislamist söylem ve siyasi çabasının oluşturulma motivasyonu da etkili olmuştur.

Bir gemi kazası ve sonrasındaki gelişmeler Osmanlı Devleti ile Japonya arasındaki ikili ilişkileri iyi bir seviyeye getirmiş bunun etkileriyle günümüze kadar süren bir dostluğun başlangıcını oluşturmuştur. XIX. yüzyıl koşulları içerisinde Avrupa kıtasındaki ülkeler başta olmak üzere pek çok dünya devleti sömürgecilik faaliyetine

⁶¹ Geliş, gelme, varma, yetişme (Devellioğlu, 2015: 1344).

⁶² Şevket-penâh, şevketin bulunduğu yer, padişah (Devellioğlu, 2015: 1160).

⁶³ Kılıç, tığ (Devellioğlu, 2015: 1105).

⁶⁴ Harcanan paralar, giderler (Devellioğlu, 2015: 673).

⁶⁵ Yüksek, yukarı, üst, yüce (Devellioğlu, 2015: 78).

⁶⁶ Kararlaşmış şeyler, kararlar (Devellioğlu, 2015: 791).

⁶⁷ Yazılmış, yazılı (Devellioğlu, 2015: 779).

⁶⁸ İndirtme, azaltma, aşağı düşürme (Devellioğlu, 2015: 1260).

⁶⁹ Zikr olunan yigirmi bin üç yüz elli iki guruş doksan buçuk santim mevaki küsur bulunduğu anlaşmış olmağla buna mahsuben verilen iki bin guruşun tenziliyle küsûru bulunan on sekiz bin üçyüz elli iki guruşun icra-yı muamele-i muhasebesi hususen muhasebeye havalesi lüzumu tezkîr kılınan. Fî 10 Nisan Sene (1) 307

⁷⁰ Bedeller, kıymetler, değerler (Devellioğlu, 2015: 267).

⁷¹ Taleb edilen, istenilen, aranan şey, alacak (Devellioğlu, 2015: 678).

⁷² Raptedilerek, bağlanmış olarak (Devellioğlu, 2015: 717).

⁷³ Muhasebeye; 19 Mart Sene 1317; İş bu defter mucebince vuku' bulan yigirmi bin üç yüz elli iki guruş doksan buçuk santim masarifâtın hesabları tedkik olunarak muvafık bulunmuş ise de masarif-i makbuzunun tesviyesi hususunda evvel emirde heyet-i idarece taht-ı karara alınması iktiza ider. Fî 25 Mart Sene (1)307.

başlamıştır. Gelişen sanayilerine hammadde bulmak ihtiyacı toprakları geniş devletler üzerindeki egemenlik kurma isteklerini geliştirmiştir. Her devlet kendisine hayat alanı olabileceğini düşündüğü devletler üzerinde siyasi, ekonomik ve askeri baskı unsurlarını kullanarak hâkim olmaya çalışmıştır.

Rusya hem Osmanlı Devleti ve hem de Japonya için bir tehdit unsuru hâline gelmiştir. Başta İngiltere ve Fransa üzere sömürgeci politikalar takip eden kimi ülkeler Osmanlı Devleti ve Japonya üzerinde koşulları oldukça ağır kapitülasyonlar uygulamışlardır. Bu uygulama her iki ülke tarafından da tepkiyle karşılanmıştır. Bu gelişmelerden dolayı güçlerini birleştirerek birlikte hareket etme politikası için diplomatik arayışlar içerisine girmişlerdir.

Japonya'dan gelen heyetlere Sultan II. Abdülhamid karşılık vermek istemiş ve Ertuğrul Firkateyni'ni Japonya'ya göndermiştir. Dönüş yolculuğu sırasında talihsiz bir kaza geçiren Osmanlı bahriyesine ait gemi Japonya'nın yakın ilgi ve desteğini görmüştür. Mürettebatının büyük kısmı hayatını kaybetmiştir. Hayatta kalanlar ise Hiei ve Kongo isimli iki gemi ile İstanbul'a getirilmiştir.

Japonya'dan gelen gemi personeli ile Almanya'dan Sultan II. Abdülhamid'e kılıç hediye etmek için gelen resmi görevliler Osmanlı Devleti tarafından en iyi şekilde ağırlandı. Dolmabahçe Sarayı, Kasr-ı Hümayun, Müzikayı Hümayun kışlası gibi mekânlar gelen konuklar için hazırlanmış, tefriş edilmiş, gelen misafirlere Türk konukseverliği en iyi şekilde gösterilmiştir. Resmi konutların konuklar için hazırlanması gelen görevlilere verilen önemi göstermektedir. Döneminin ağır ekonomik sıkıntılara rağmen hiçbir masraftan kaçınılmadığı anlaşılmaktadır. 1891 yılının ekonomik fiyatları malların değerlerinin bilinmesi açısından da önem arz etmektedir. Fiyat birimi olarak gurus ve santim kullanılmıştır.

Harcama kalemleri için en fazla ödeme yapılan müesseseler olarak birinci sırada %23 ile Mefruşat İdaresi gelmektedir. Bunu %18 ile Hasırcı Ali Efendi, %13 ile Doğramacı Ropin Efendi, % 12 ile Sobacı Parsih Ağa, %7 ile Doğramacı İstavri, %5 Terzi ve Yorgancı boyası ödemeleri, %4 ile Divid'den alınan eşya, %3 ile Sahancıyan Artaki Efendi ve %2 ile Dolmabahçe Hamalları gelmektedir. Daha küçük kalemler ise %3'lük bir dilim oluşturmaktadır. Ticari faaliyetler üzerinde yoğun olarak gayrimüslim Osmanlı tebasının etkin olduğu anlaşılmaktadır.

Harcama kalemlerinde ismi geçen mefruşatın döneminin temel özelliklerini yansıtmaları dikkat çekmektedir. Hemen her eşyanın gelen konuklar için yeni olarak satın alındığı görülmektedir. Sanayinin ortaya çıkmasıyla üretilen malların kullanılmadığı daha çok doğal ve organik yöntemlerle elde edilen mefruşat malzemesinin kullanılması son derece dikkat çekicidir. Terzi, yorgancı, boyacı, bezci, hasırcı, aşçı, hademe, düğmeci, şişeci, sarıkçı, sobacı, saatçi, kuyumcu, mücevherci, camcı, nalburcu, aktarı, nakliyecisi, manifaturacı, hamal, tamirci gibi çok farklı meslek gruplarından alışveriş yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ölçü birimleri olarak endaze, kese, top, metre, aded, düzine, paket türünden farklı nitelikteki enstrümanlar kullanılmıştır. Bunlar arasında metre gibi modern ölçü birimleri olduğu gibi eski dönemden kalan ölçü birimlerinin kullanılması ölçü birimlerinin bir standarda sahip olmadığını göstermektedir. Dönem içerisinde hamallara büyük oranda görev düştüğü ve kendilerinin bilinen bir isimlerinin olması da dikkat çekmektedir. Örneğin "Dolmabahçe Hamalları" gibi.

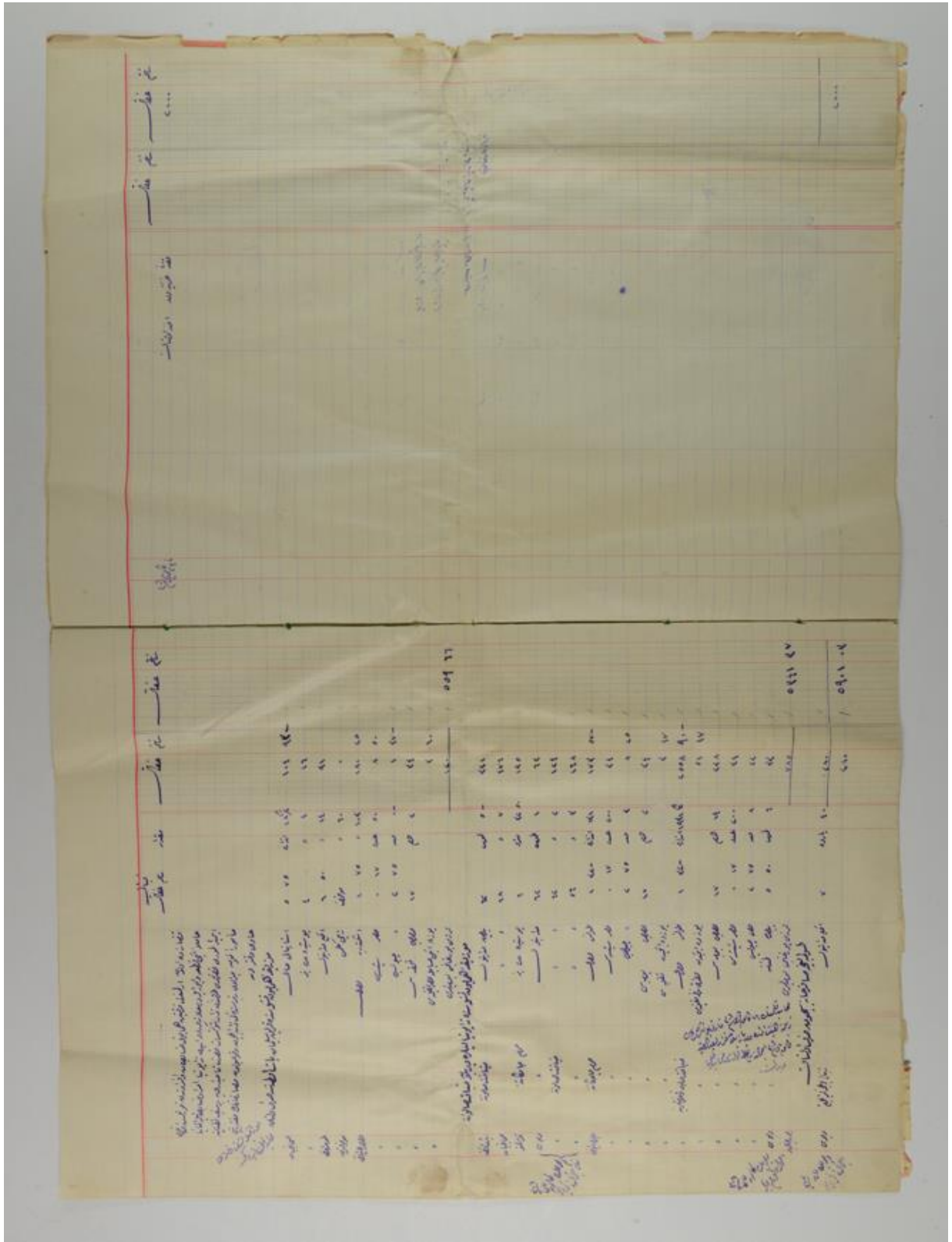
Bir insanın günlük yaşamda kullandığı özel eşyaların hemen tamamının satın alındığı ve konuklara hediye olarak verildiği görülmektedir. 19. Yüzyıldaki hediye geleneğinin modern çağdaki hediye geleneklerinden tamamen farklılık arz ettikleri de açıkça görülmektedir. Örneğin; konuklara ikram edilen, mendil, kolalı gömlek, fanila don, pike yorgan, çorap keten pantolon gibi eşyalar bu bağlamda son derece dikkat çekicidir. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti ve Japonya aralarındaki mesafeler uzak olsa da karşılıklı olarak ikili ilişkilerini ve duygusal bağlarını geliştirmeye çalışmışlardır.

Kaynakça

- Akkemik, K, A. (2019). *Japonya'nın İktisadi ve Sosyal Tarihi Savaş Öncesi Dönem (~1945)*, C. 1, (Yayına Hazırlayan: Cem Tüzün), Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Armaoğlu, F. (1984). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları No: 252, Tarih Dizisi No: 17, 2. Baskı, Ankara.

- Aslan, C. E., (2023), *Geç Osmanlı Dönemi Basınında Bir Merak Unsuru ve Rol Model Olarak Japonya*, Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Arslan, M. M., (1992). *1890 Ertuğrul Faciası*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BOA. HH. d. Hazine-i Hassa Defterleri, 14537. (H. 13.09.1308/M. 22.04.1891/R. 10 Nisan 1307).
- Bir Dostluk Öyküsü Belgelerle Türk-Japon İlişkileri*, (2011). (Haz. Cihan, A. & Hülâgü, M. M. Erciyes Üniversitesi Yayınları, Aralık.
- Devellioğlu, F. (2015). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lâgat Eski ve Yeni Harflerle*, Aydın Kitabevi Yayınları, 31. Baskı, Ankara.
- Dündar, A. M., (2011). *Türk Cumhuriyetleri'nin Bağımsızlıklarının 20. Yılında Japonya'nın Orta Asya Politikaları-Rapor*, (Ed: M. Yılmaz), Ahmet Yesevi Üniversitesi İnceleme Araştırma Dizisi No: 9, Ankara, Ekim.
- Dündar, A. M. (2011). *Panislamiizm'den Büyük Asyacılığa: Osmanlı İmparatorluğu, Japonya ve Orta Asya*, Ötüken Neşriyat Yayınları No: 654, 2. Basım, Kasım İstanbul.
- Esenbel, S. (2012). *Japon Modernleşmesi ve Osmanlı Japonya'nın Türk Dünyası ve İslam Politikaları*, İletişim Yayınları No: 1712, Tarih Dizisi No: 71, 1. Baskı, İstanbul.
- Göktaş, H. (2012). *191 Numaralı Isparta Şer'iyeye Sicili (H. 1282-1283/M. 1865-1867)'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Güvenç, B. (1983). *Japon Kültürü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İkinci Baskı, Ankara.
- Ichikawa, *Japonya Tarih-i Siyasîsi*, (2007), (Haz: Dündar, A. M. & Eriş, M. Ü.), Türk-Japon Kültürünü Araştırma ve Dayanışma Derneği Kültür Yayınları, Ankara,
- Ilgaz, A. H. F.& Ilgaz, H. (2012) *Ertuğrul Firkateyni*, Türk Şehitlikleri İmar Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kaplan E. S., (2019). *İkinci Dünya Savaşı Öncesi Japonya'nın Güney Siyasetinde Nanshinron (1868-1945)*, Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Japon Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Küçükyalçın, E. (2013). *Samuraylar Çağı Dönümü Noktalarıyla Japon Tarihi*, İnkılap Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Lee, H.& İlhan, İ. S. (1989). *Osmanlı-Japon Münasebetleri ve Japonya'da İslamiyet*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Matsutani, H. (2009). *Japonya'nın Dış Politikası ve Türkiye*, T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları No: 26, Temmuz, İstanbul.
- Mütercimler, E. (t.y.). Ertuğrul Faciası 21. Yüzyıla Doğru Türkiye-Japonya İlişkisi, Alfa Basım Yayınları,
- Nagata, Y. (2001). Japonya: Japonya-Osmanlı İlişkileri, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23, İstanbul, 574-576.
- Özcan, N. (2020). Muzıka-yi Hümâyun, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Ankara, 420-422.
- Öztan, G. Gürkan. (2011). Ezeli Düşman İle Hesaplaşmak: Türk Sağında Moskof İmgesi, *Toplum ve Bilim*, S. 121, Birikim Yayınları, İstanbul, 79-99.
- Resmi Gazete, No: 2415, 31 Mayıs 1933, s. 2571.
- Sicim, E. (2013). *Türkiye'deki Japon Algısına Bir Kaynak Olarak Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Ertuğrul Firkateyni Faciası*, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları (Japon Dili ve Edebiyatı) Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sürmeli, S. (2023). Ertuğrul Faciasından Kurtulan Çarkçı Yüzbaşı Mehmed Ali (Balkır)'ın Hatıraları, *History Studies*, Volume: 15, Issue: 2, Mayıs, 171-195.
- Şahin, Ş. U. (2004). Ertuğrul Firkateyni'nin Japonya Yolculuğuna Dair Bir Belge, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XIX, Sayı: 1, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir, Temmuz, 93-99.
- Şahin, F. Ş. U. (2001). *Türk-Japon İlişkileri (1876-1908)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

- Şemseddin Sami, (2015). *Kâmûs-ı Türkî (Latin Harfleriyle)*, (Haz: Gündoğdu, R. & Adıgüzel, N. & Önal, E. F.), İdeal Kültür Yayıncılık, 4. Baskı İstanbul.
- Toğral, T. (2010). Osmanlı Sarayı'nda Japonlar ve Eserleri, *Millî Saraylar Kültür-Sanat-Tarih Dergisi*, Sayı: 6, Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî Saraylar Daire Başkanlığı Yayını, İstanbul, 145-157.
- Türkçe Sözlük*, (1988). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları No: 549, Yeni Baskı, C. 2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Uçarol, R. (2010). *Siyasi Tarih (1789-2010)*, Der Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 8. Basım, İstanbul.
- <https://hintce-turkce.cevirsozluk.com/ceviri10/220779789-katora> (Erişim Tarihi: 22.07.2024).
- <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91242---0007.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024)
- <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0061.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024)
- <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0062.jpg>(Erişim Tarihi: 16.07.2024).
- <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0080.jpg>(Erişim Tarihi: 16.07.2024).
- <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0081.jpg>(Erişim Tarihi: 16.07.2024).
- <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0079.jpg>(Erişim Tarihi: 16.07.2024).

Belge 1. Hazine-i Hassa Fonu Masârifât Defteri/vr.2a/vr.2b. 74

74 (BOA. HH. d. 14537: 2).

تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح
۱۳۰۰	۱۰۰	...	۱۳۰۰	۱۰۰	...
۱۳۰۰	۲۰۰	...	۱۳۰۰	۲۰۰	...
۱۳۰۰	۳۰۰	...	۱۳۰۰	۳۰۰	...
۱۳۰۰	۴۰۰	...	۱۳۰۰	۴۰۰	...
۱۳۰۰	۵۰۰	...	۱۳۰۰	۵۰۰	...
۱۳۰۰	۶۰۰	...	۱۳۰۰	۶۰۰	...
۱۳۰۰	۷۰۰	...	۱۳۰۰	۷۰۰	...
۱۳۰۰	۸۰۰	...	۱۳۰۰	۸۰۰	...
۱۳۰۰	۹۰۰	...	۱۳۰۰	۹۰۰	...
۱۳۰۰	۱۰۰۰	...	۱۳۰۰	۱۰۰۰	...
۱۳۰۰	۱۱۰۰	...	۱۳۰۰	۱۱۰۰	...
۱۳۰۰	۱۲۰۰	...	۱۳۰۰	۱۲۰۰	...
۱۳۰۰	۱۳۰۰	...	۱۳۰۰	۱۳۰۰	...
۱۳۰۰	۱۴۰۰	...	۱۳۰۰	۱۴۰۰	...
۱۳۰۰	۱۵۰۰	...	۱۳۰۰	۱۵۰۰	...
۱۳۰۰	۱۶۰۰	...	۱۳۰۰	۱۶۰۰	...
۱۳۰۰	۱۷۰۰	...	۱۳۰۰	۱۷۰۰	...
۱۳۰۰	۱۸۰۰	...	۱۳۰۰	۱۸۰۰	...
۱۳۰۰	۱۹۰۰	...	۱۳۰۰	۱۹۰۰	...
۱۳۰۰	۲۰۰۰	...	۱۳۰۰	۲۰۰۰	...
۱۳۰۰	۲۱۰۰	...	۱۳۰۰	۲۱۰۰	...
۱۳۰۰	۲۲۰۰	...	۱۳۰۰	۲۲۰۰	...
۱۳۰۰	۲۳۰۰	...	۱۳۰۰	۲۳۰۰	...
۱۳۰۰	۲۴۰۰	...	۱۳۰۰	۲۴۰۰	...
۱۳۰۰	۲۵۰۰	...	۱۳۰۰	۲۵۰۰	...
۱۳۰۰	۲۶۰۰	...	۱۳۰۰	۲۶۰۰	...
۱۳۰۰	۲۷۰۰	...	۱۳۰۰	۲۷۰۰	...
۱۳۰۰	۲۸۰۰	...	۱۳۰۰	۲۸۰۰	...
۱۳۰۰	۲۹۰۰	...	۱۳۰۰	۲۹۰۰	...
۱۳۰۰	۳۰۰۰	...	۱۳۰۰	۳۰۰۰	...
۱۳۰۰	۳۱۰۰	...	۱۳۰۰	۳۱۰۰	...
۱۳۰۰	۳۲۰۰	...	۱۳۰۰	۳۲۰۰	...
۱۳۰۰	۳۳۰۰	...	۱۳۰۰	۳۳۰۰	...
۱۳۰۰	۳۴۰۰	...	۱۳۰۰	۳۴۰۰	...
۱۳۰۰	۳۵۰۰	...	۱۳۰۰	۳۵۰۰	...
۱۳۰۰	۳۶۰۰	...	۱۳۰۰	۳۶۰۰	...
۱۳۰۰	۳۷۰۰	...	۱۳۰۰	۳۷۰۰	...
۱۳۰۰	۳۸۰۰	...	۱۳۰۰	۳۸۰۰	...
۱۳۰۰	۳۹۰۰	...	۱۳۰۰	۳۹۰۰	...
۱۳۰۰	۴۰۰۰	...	۱۳۰۰	۴۰۰۰	...
۱۳۰۰	۴۱۰۰	...	۱۳۰۰	۴۱۰۰	...
۱۳۰۰	۴۲۰۰	...	۱۳۰۰	۴۲۰۰	...
۱۳۰۰	۴۳۰۰	...	۱۳۰۰	۴۳۰۰	...
۱۳۰۰	۴۴۰۰	...	۱۳۰۰	۴۴۰۰	...
۱۳۰۰	۴۵۰۰	...	۱۳۰۰	۴۵۰۰	...
۱۳۰۰	۴۶۰۰	...	۱۳۰۰	۴۶۰۰	...
۱۳۰۰	۴۷۰۰	...	۱۳۰۰	۴۷۰۰	...
۱۳۰۰	۴۸۰۰	...	۱۳۰۰	۴۸۰۰	...
۱۳۰۰	۴۹۰۰	...	۱۳۰۰	۴۹۰۰	...
۱۳۰۰	۵۰۰۰	...	۱۳۰۰	۵۰۰۰	...

Belge 2. Hazine-i Hassa Fonu Masârifât Defteri/vr.3a/vr.3b.⁷⁵

⁷⁵ (BOA. HH. d. 14537: 3).

Resimler

Resim 1. Ertuğrul Firkateyn-i Hümayûnu⁷⁸

⁷⁸ <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91242---0007.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024).

Resim 2. Ertuğrul Firkateyn-i Hümayûnu Heyet-i Zâbitanı⁷⁹

⁷⁹ <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0061.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024)

Resim 3. Japonya: Ertuğrul Firkateyn-i Hümâyûnu'nun Dûçâr Olduğu Kazadan Kurtulanlar İle Sâir Japonya Hastagâhının Hastane Bahçesinde Alınan Resimleri⁸⁰

⁸⁰ <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0062.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024).

Resim 4. Japonya Ertuğrul Şehitliği⁸¹

⁸¹ <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0080.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024).

Resim 5. Japonya'da Ertuğrul Şhitliği⁸²

⁸² <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0081.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024).

S. Makamı
FOTOĞRAF
KOTE

Resim 6. Japonya Kaşunizaki’de İcrâ Olunan Dua Alayının İç Taraftan Görünüşü⁸³

⁸³ <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/91222---0079.jpg> (Erişim Tarihi: 16.07.2024).

EXTENDED SUMMARY

In the Ottoman Empire, the 17th century was a period of stagnation, the 18th century was a period of decline, and the 19th century was a period of disintegration. The 19th century was a turbulent time for the Ottoman Empire, filled with upheavals in every area, especially politically. During this era, the Ottoman Empire had to deal with both internal and external problems. As İlber Ortaylı puts it, this century was the empire's longest century. The challenging process greatly strained the state, forcing it to spend its material resources on solving these issues.

In foreign policy, the state had to contend with the great powers of the era, primarily England, France and Russia, and tried to overcome numerous political, economic, legal and military problems. Starting especially from 1878, the major powers began to believe that the Ottoman Empire would no longer be able to survive. The period of following a policy of balance was now in the past, and these powers entered a race to claim the largest share of the Ottoman Empire's territories, which they believed would soon disintegrate. The Ottoman Empire was sought to be turned into a colony. On the other hand, Germany and Italy, which had newly completed their national unification, took action to establish dominance over the territories held by the Ottoman Empire. Their aim was to seize the vast lands of the Ottoman Empire in Asia, Europe and Africa and turn them into their own colonial territories. The developing Western industry had a significant need for raw materials. Therefore, they saw the Ottoman Empire both as a source of raw materials and an open market.

Between 1876 and 1909, Sultan Abdulhamid II, who occupied the Ottoman throne, was under intense pressure from European states. The Treaty of Ayastefanos signed in 1878, followed by the Treaty of Berlin, left the Ottoman Empire in a difficult situation in many areas, including politically, militarily and economically. Trying to keep the Ottoman Empire standing with a policy of balance, Sultan Abdulhamid II sought new allies outside of the Western states.

Japan chose to open up to the West and engage in competition through the reforms implemented in its country. The period known as the Meiji Restoration marked the beginning of Japan's development and the attainment of economic independence. The threat posed by Russia to both Japan and the Ottoman Empire necessitated the unification of the two states. Following these developments, the two states felt the need to join forces against Western countries as well. The first delegation from Japan arrived in 1871. Later, in 1880, a second delegation came to Istanbul for talks. Although the Japanese sought to sign a trade agreement in 1881, this development did not result as they had hoped.

Prince Komatsu, the nephew of the Emperor of Japan, visited the United States and European countries within the framework of bilateral relations, and later in 1887, he visited Istanbul and presented his gifts to Sultan Abdulhamid II. Following a cautious foreign policy from both political and diplomatic perspectives, Sultan Abdulhamid II aimed to reciprocate the visit while carefully considering the diplomatic relations he had established with Western states.

For educational purposes, it was decided to send the Ertuğrul Frigate, belonging to the Ottoman Navy, to Japan as part of a visit. Although there were other ships in the navy, there was a debate on whether the Ertuğrul Frigate was suitable for a Far Eastern voyage, but ultimately this ship was sent. Osman Bey, who spoke several languages, was assigned to this task. Along with him, all the naval officers who graduated that year participated in the trip to gain experience. During its voyage, the ship visited ports under Ottoman rule as well as port cities that were British and French colonies, where it garnered great interest. The ship, which engaged in worship with the local Muslim population and received significant attention wherever it went, reached Japan after a very long journey. On the return journey, the Ertuğrul Frigate encountered a typhoon and met with a tragic accident, sinking in the ocean off the coast of Japan. Although not certain, it is believed that only 69 military personnel survived out of over 600 crew members.

The primary aim of this study is to examine the expenditures made during the hosting of the personnel of two ships, Hiei and Kongo, which brought the surviving military personnel of the Ottoman Navy back to Istanbul after the accident. This study, in a sense, serves as a testament to Turkish hospitality, revealing where the guests were hosted, what expenses were incurred for them, what gifts were given, and from which budget items these expenses were made. It addresses the expenditures made to host both the guests from Japan and the military personnel of Colonel rank who came from Germany to present a sword to the Sultan.

As the main source for this study, an expense ledger in the fund of Hazine-i Hassa (Privy Purse) Ledgers dated H. 1308/M. 1891 with number 14537 found in the Ottoman Archives of the Presidency of the Republic of Turkey, Directorate of State Archives, was used. The ledger consists of 6 sheets, two of which are blank. The study employs the deductive method. Documents were read and classified according to their subjects, and the expenses made at Dolmabahçe Guesthouse, Kasr-ı Hümayûn and Muzıka-yi Hümayûn barracks were identified. This study aims to shed light on a small political, military, economic and cultural segment of the last quarter of the 19th century.

The expenses made to demonstrate traditional Turkish hospitality during a period when the Ottoman Empire was under economic hardship are noteworthy. In response to the Japanese government's close attention to the personnel of the sunken Ertuğrul Frigate and their courtesy in bringing the injured military personnel to Istanbul, the Ottoman Empire mobilized all its resources to fulfill an important responsibility in the historical process.